

Onze-Lieve-Vrouw van Smarten – videotekst

Op 15 september viert de katholieke Kerk *Onze-Lieve-Vrouw van Smarten*. Ook wel *Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten* of *Zeven Weeën* genoemd. In het Latijn: *Mater dolorosa*.

Een bijna onbekend feest. En toch duikt het beeld van de lijdende Maria al eeuwenlang overal op. Zelfs vandaag raakt het veel mensen, ook als die nog weinig met Mariadevotie hebben. Om te begrijpen waarom, moeten we eerst kijken waar dat beeld vandaan komt.

In de liturgie klinken twee cruciale Bijbelteksten. Bij Lucas voorspelt Simeon dat het kind Jezus weerstand zal oproepen. En dat zal ook Maria raken: ‘Uw eigen ziel zal door een zwaard worden doorboord.’ [Lc 2, 33-35]

Johannes beschrijft hoe Maria later onder het kruis van Jezus staat. Jezus ziet zijn moeder en zijn geliefde leerling en zegt tegen haar: ‘Vrouw, zie daar uw zoon.’ En tegen de leerling: ‘Zie daar uw moeder.’ [Joh 19, 25-27]

In de traditie wordt Maria’s lijden verbonden met zeven momenten uit haar leven. Vandaar de naam *Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten*.

De lijdende en rouwende Maria is in de kunstgeschiedenis ontelbare keren afgebeeld. Daarbij ontstonden een paar vaste beeldtypes.

Bij een *Mater dolorosa* zien we Maria meestal alleen. Haar handen zijn gevouwen of gekruist voor de borst. Soms lopen er tranen over haar gezicht. Of doorboren één of zeven zwaarden haar hart. Ze kan sober gekleed zijn als een eenvoudige vrouw, of gekroond als een koningin.

Staat Maria onder het kruis van Jezus, vaak samen met Johannes de geliefde leerling, dan spreken we van een *stabat Mater*: letterlijk ‘de moeder stond’. Dat beeld kom je regelmatig tegen op pleinen, bij kerken en langs wegen.

Wordt Maria afgebeeld met het dode lichaam van Jezus in haar armen of op haar schoot, dan spreken we van een *piëta*. De vormen verschillen, maar telkens staat het verdriet van Maria centraal. Soms heel ingetogen, soms bijna tastbaar.

Die poging om Maria's verdriet voelbaar te maken, vinden we ook in het *Stabat Mater*, een Latijns gedicht uit de 13de eeuw over Maria onder het kruis. Talloze componisten zetten het op muziek, waaronder Pergolesi, Vivaldi en Haydn.

En die muziek leeft nog altijd. Pergolesi's *Stabat Mater* is bijna drie eeuwen later nog altijd een van de populairste werken uit de klassieke muziek. Jarenlang stond het op nummer één in de Klara Top 100. Ook hedendaagse componisten zetten de tekst op muziek, zoals Arvo Pärt en onze landgenoot Koen Dejonghe. De Mariadevotie mag dan op z'n retour zijn, *Stabat Mater dolorosa* blijft mensen raken.

Waarom zoeken we vrijwillig kunst en muziek op die ons confronteren met zulk intens verdriet? Een moeder die lijdt omdat haar kind lijdt, is natuurlijk heel herkenbaar. Het vermogen om geraakt te worden door het lijden van een ander is diepmenselijk. Compassie betekent letterlijk: mee-lijden. Gemakkelijk is dat uiteraard niet. Veel liever zouden we het lijden van mensen van wie we houden oplossen of verlichten. Daar zijn we vandaag erg bedreven in.

Toch blijft er lijden waar geen oplossing voor bestaat. Dan kunnen we alleen maar iets dat nog veel moeilijker is: erbij blijven. Misschien biedt de kunst ons daartoe een oefenruimte: een plaats waar we het verdriet kunnen leren uithouden zonder weg te kijken.

Religieus gezien gaat het nog om iets anders. Niet verdriet zoeken om compassie te ervaren, maar door Maria's smart heen delen in haar liefde voor Christus.

Dat wordt heel duidelijk in de tekst van het *Stabat Mater*. Eerst vraagt de bidder om met Maria te mogen treuren. Daarna vraagt hij dat zijn hart mag gaan branden van liefde voor Christus. Alsof hij tegen Maria zegt: '*Leer mij liefhebben wat jij liefhebt.*'

Daar ligt de diepe betekenis van *Onze-Lieve-Vrouw van Smarten*. Niet wegstijgen van het lijden, maar meevoelen om zo meer te leren liefhebben. We vieren niet het verdriet, maar de liefde.